

ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ И НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

Др АНДРЕЈА САВИЋ

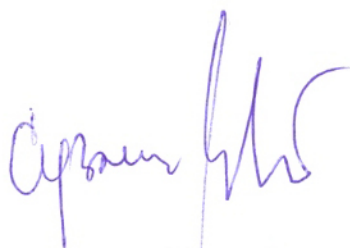
Универзитет у Крагујевцу
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Крагујевац
2006.**

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Др АНДРЕЈА САВИЋ

ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ И НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Andreja Savic', is positioned above the publication information.

**Крагујевац
2006**

ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ И НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ
- УЏБЕНИК -
1. издање

АУТОР: Проф. др Андреја Савић

РЕЦЕНЗЕНТ: Проф. др Владан Ћетковић

ИЗДАВАЧ: Правни факултет Универзитета у
Крагујевцу
Институт за правне и друштвене науке
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: (034) 306 513, 306 504
телефакс: (034) 306 540
е-пошта: faculty@jura.kg.ac.yu
institut@jura.kg.ac.yu
веб: <http://institut.jura.kg.ac.yu>

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Миодраг Мићовић, директор
Института

ШТАМПА: Правни факултет Универзитета у
Крагујевцу

ТИРАЖ: 100

ISBN 86 - 80765 - 76 - 7

САДРЖАЈ

САДРЖАЈ.....	III
ПРЕДГОВОР	ix

ГЛАВА I ТЕОРИЈСКИ ОКВИРИ ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ И НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

1. ПОЈМОВНИ И МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП НАУЧНО-НАСТАВНОЈ ДИСЦИПЛИНИ.....	3
1.1. Основни принципи, предмет, методи и значај научног проучавања	4
1.2. Место у систему наука	6
1.2.1. Однос са правним наукама.....	7
1.2.2. Однос са осталим наукама	9
1.3. Политичка и уставно-правна концепција безбедности као основа конституисања научне дисциплине	9
1.4. Политички криминалитет као предмет изучавања.....	11
1.4.1. Специфичности обавештајно - безбедносног супротстављања политичком криминалитету	14
2. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ОБАВЕШТАЈНОЈ СЛУЖБИ	17
2.1. Одређивање општег појма обавештајне службе.....	18
2.2. Разматрање битнијих покушаја дефинисања појма обавештајна делатност.....	25
2.3. Дефинисање општег појма	28
3. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП НАЦИОНАЛНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ.....	31
3.1. Појам националне безбедности.....	34
3.2. Теоријски правци о националној безбедности	35
3.3. Национална безбедност и национални интереси.....	52

ГЛАВА II ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА – ОСНОВНА КАТЕГОРИЈА ИЗУЧАВАЊА

1. СМИСАО И ЗНАЧАЈ ОБАВЕШТАЈНЕ ДЕЛАТНОСТИ.....	61
2. СМИСАО И ЗНАЧАЈ ОБАВЕШТАЈНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА И СИСТЕМА	64
3. ЦИЉЕВИ И НАЧЕЛА ОРГАНИЗОВАЊА ОБАВЕШТАЈНИХ СЛУЖБИ	70
4. СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ У СТРУКТУРАМА ОБАВЕШТАЈНИХ СЛУЖБИ	74
5. МЕСТО И УЛОГА ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ У СИСТЕМУ ПОЛИТИЧКЕ ВЛАСТИ 80	
5.1. Процес обавештајне активности (обавештајни циклус)	85
6. МЕТОДОЛОГИЈА ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ	91
6.1. Појмовно одређење метода обавештајне службе	91
6.2. ТАЈНИ МЕТОДИ ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ.....	96

6.2.1. Агентурни (класични) метод	97
6.2.2. Технички метод (тајна примене техничких средстава)	104
6.3. ТАЈНЕ АКЦИЈЕ ОБАВЕШТАЈНИХ СЛУЖБИ	113
6.3.1. Методи тајних акција обавештајних служби	117
6.3.1.1. Агенти од утицаја	117
6.3.1.2. Фракције и групе	119
6.3.1.3. Пласирање информација и дезинформација	121
6.3.1.4. Фалсификати	121
6.3.1.5. Насиље и претње насиљем	122
6.4. ОБАВЕШТАЈНЕ АКТИВНОСТИ МЕТОДОМ ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА ИЗ ОТВОРЕНИХ ИЗВОРА	124
6.4.1. Начини прикупљања обавештајних података из отворених извора	126
6.4.1.1. Средства масовних комуникација као извор обавештајних података	127
6.4.1.2. Дипломатски контакти	128
6.4.1.3. Научни извори	130
6.4.1.4. Опсервирање као извор обавештајних података	131
6.4.1.5. Анкета као извор обавештајних података	132
6.5. ОСТАЛИ ОБАВЕШТАЈНИ МЕТОДИ	132
6.5.1. Метод анализе	133
6.5.2. Сарадња са другим обавештајним службама	133
6.5.3. Иследни (истражни) метод	134

ГЛАВА III САВРЕМЕНИ НАЦИОНАЛНИ ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМИ

УВОД	141
I НАЦИОНАЛНИ ОБАВЕШТАЈНО – БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМИ ГРУПЕ 8 (G 7+1) ...	143

I. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ

СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА	143
1.1. Организација обавештајно-безбедносног система	143
1.2. Улога Конгреса, Председника и Извршног уреда председника	145
1.3. Уред за унутрашњу безбедност Извршног Уреда председника (Office of Homeland Security - OHS)	148
1.4. Савет за националну безбедност (National Security Council – NSC)	149
1.5. Савет за унутрашњу безбедност (Homeland Security Council - HSC)	152
1.6. Саветодавна, координациона и надзорна тела извршне власти	153
1.7. Директор за национални обавештајни рад (Director of National Intelligence – DNI)	155
1.7. Национални обавештајни савет (National Intelligence Council - NIC)	157
2. Обавештајна заједница САД (U.S. Intelligence Community)	157
2.1. Централна обавештајна агенција (Central Intelligence Agency – CIA)	159
2.2. Обавештајно-безбедносне установе, органи и агенције Министарства одбране (Department of Defense – DoD)	166
2.2.1. Обавештајна агенција одбране (Defense Intelligence Agency – DIA)	167
2.2.2. Обавештајна служба одбране за HUMINT активности (Defense HUMINT Service – DHS)	169
2.2.3. Обавештајна заједница копнене војске (Army Intelligence Community)	169
2.2.4. Обавештајна заједница ратне морнарице (Naval Intelligence Community)	170
2.2.5. Обавештајна заједница ратног ваздухопловства (Air Force Intelligence Community)	173
2.2.6. Обавештајна служба поморско – десантних снага (Marine Corps Intelligence)	174

2.2.7. Обавештајне организације обједињених команди америчке војске (Unified Command Intelligence Organizations).....	175
2.3. Агенција националне безбедности (National Security Agency – NSA).....	176
2.4. Национална агенција за геопросторни обавештајни рад (National Geospatial - Intelligence Agency - NSA).....	178
2.5. Национални уред за извиђање (National Reconnaissance Office – NRO).....	180
2.6. Биро за обавештајни рад и истраживање Државног секретаријата (Bureau of Intelligence and Research – INR)	181
2.7. Федерални истражни биро (Federal Bureau of Investigation – FBI).....	184
2.8. Обавештајно-безбедносне установе Министарства финансија.....	187
2.9. Уред за обавештајну подршку Министарства финансија (Office of Intelligence Support of the Treasury Department – OIS)	187
2.10. Секретаријат унутрашње безбедности (Department of Homeland Security – DHS)	188
2.11. Тајна служба Сједињених Америчких Држава (The United States Secret Service).....	191
2.12. Обавештајни елементи Обалске страже САД (United States Coast Guard)	194
2.13. Обавештајни елементи Министарства енергије (Department of Energy Intelligence).....	195
2. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ КАНАДЕ	196
2.1. Организација обавештајно-безбедносног система	196
2.2. Уред премијеровог савета (Privy Council Office - PCO).....	198
2.3. Канадска безбедносно-обавештајна служба (Canadian Security Intelligence Service - CSIS).....	198
2.4. Установа за безбедност комуникација (Communications Security Establishment – CSE).....	203
2.5. Обавештајна служба националне одбране (Department of National Defence Intelligence)	206
2.6. Спољни обавештајни биро Министарства спољних послова (Foreign Intelligence Bureau, Department of External Affairs - FIB).....	207
2.7. Криминалистичка обавештајна служба Канаде (Criminal Intelligence Service Canada - CSIC)	207
2.8. Полиција и Одељење безбедности (Police and Security Branch).....	208
3. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ ЈАПАНА	208
3.1. Организација обавештајно-безбедносног система	208
3.2. Савет безбедности.....	209
3.3. Уред за истраживање Кабинета премијера (<i>Naicho</i>)	210
3.4. Одбрамбена агенција Јапана (<i>Bōeichō</i>).....	211
3.4.1. Обавештајни штаб одбране (Defence Intelligence Headquarters)	213
3.4.2. Електронска обавештајна служба одбране (Chobetsu – Chosa Besshitsu).....	214
3.4.3. Обавештајни елементи копнених одбрамбених снага (Ground Self-Degense Force/GSDF – Nihon Rikujyo Jieitai).....	216
3.4.4. Обавештајни елементи ваздухопловних одбрамбених снага Јапана (Japan Air Self Defence Force/ASDF – Nihon Koku Jieitai).....	216
3.4.5. Обавештајна команда поморских одбрамбених снага Јапана (Japan Maritime Self Defence Force/MSDF – Nihon Kaijyo Jietai)	217
3.5. Министарство спољних послова (Gaimusho).....	218
3.6. Државна агенција за безбедносне истраге Министарства правде (<i>Koan Chosa Cho - Koancho</i>).....	219
3.7. Национална полицијска агенција (Keisatsuchō).....	221
3.8. Министарство економије (METI)	222

4. ОБАВЕШТАЈНО - БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ УЈЕДИЊЕНОГ КРАЉЕВСТВА ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ И СЕВЕРНЕ ИРСКЕ.....	224
4.1. Организација обавештајно-безбедносног систем.....	224
4.2. Обавештајно-безбедносне установе Министарства спољних послова.....	228
4.2.1. Тајна обавештајна служба (Secret Intelligence Service - SIS) - MI6.....	228
4.3. Владин главни штаб за комуникације (Government Communications Headquarters - GCHQ).....	231
4.4. Обавештајно-безбедносне установе Министарства унутрашњих послова.....	232
4.4.1. Служба безбедности (Security service - MI5).....	232
4.4.2. Специјални огранак Скотланд Јарда (Special Branch of Scotland Yard - SB).....	239
4.5. Обавештајно-безбедносне установе Министарства одбране.....	240
4.5.1. Обавештајни штаб одбране (Defence Intelligence Staff - DIS).....	240
4.5.2. Одбрамбена агенција за обавештајно снимање и географске послове (Defence Geographic and Imagery Intelligence Agency - DGIA).....	244
4.6. Национална обавештајна служба за криминал (National Criminal Intelligence Service - NCIS).....	244
5. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ НЕМАЧКЕ.....	246
5.1. Организација обавештајно-безбедносног система.....	246
5.2. Савезна обавештајна служба (Bundes Nachrichten Dienst - BND).....	247
5.3. Обавештајно-безбедносне установе Министарства одбране.....	250
5.3.1. Обавештајни уред Бундесвера (Amt für Nachrichtenwesen der Bundeswehr - ANBw).....	250
5.3.2. Војна контраобавештајна служба (Militärischer Abschirmdienst - MAD).....	251
5.4. Обавештајно-безбедносне установе Министарства унутрашњих послова.....	253
5.4.1. Савезни уред за заштиту уставног поретка (Bundesamt fuer Verfassungsschutz - BfV).....	253
5.4.2. Савезни криминалистички уред (Bundeskriminalamt - BKA).....	255
5.4.3. Савезни уред за безбедност информационе технологије (Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik - BSI).....	258
5.4.4. Савезне граничне снаге (Bundesgrenzschutz - BGS).....	258
6. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ ФРАНЦУСКЕ.....	259
6.1. Организација обавештајно-безбедносног система.....	259
6.2. Обавештајно-безбедносне установе Министарства националне одбране.....	262
6.2.1. Генерална дирекција за спољну безбедност (Direction Générale de la Sécurité Extérieure - DGSE).....	262
6.2.2. Дирекција за војне обавештајне послове (Direction du Renseignement Militaire - DRM).....	265
6.2.3. Дирекција за заштиту и безбедност одбране (Direction de la Protection et de la Sécurité de la Défense - DPSD).....	267
6.3. Обавештајно-безбедносне установе Министарства унутрашњих послова.....	268
6.3.1. Дирекција за надзор територије (Direction de la Surveillance du Territoire - DST).....	268
6.3.2. Централна дирекција за општа обавештења (Direction Centrale des Renseignements Généraux - DCRG).....	271
7. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ ИТАЛИЈЕ.....	272
7.1. Организација обавештајно-безбедносног система.....	272
7.2. Војна обавештајно-безбедносна служба (Servizio per le informazioni e la sicurezza militare - SISMI).....	274
7.3. Обавештајна служба за заштиту демократије (Servizio per la informazione e la sicurezza democratica - SISDE).....	279

7.4. Централни уред за опште истраге и специјалне операције (Ufficio Centrale Investigazione generali e Operazioni Speciali - UCIGOS)	281
7.5. Остале установе обавештајно-безбедносног система	282
8. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РУСКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ.....	284
8.1. Организација обавештајно-безбедносног система	284
8.2. Спољна обавештајна служба (Служба внешней разведки - СВР).....	289
8.3. Федерална служба безбедности (Федеральная Служба Безопасности - ФСБ)	295
8.4. Војна обавештајна служба (Главное Разведывательное Управление - ГРУ).....	300
8.5. Федерална агенција за државне комуникације и информације (Федеральное Агентство Правительственной Связи и Информации - ФАПСИ)	301
8.6. Федерална служба заштите (Федеральная служба охраны - ФСО)	303
8.7. Главна управа специјалних програма (Главное управления специальных программ - ГУСП)	304
8.8. Председничка служба безбедности (Президентская Служба Безопасности - ПСБ).....	305
II НАЦИОНАЛНО-ОБАВЕШТАЈНИ СИСТЕМИ СУСЕДНИХ ЗЕМАЉА	306
1. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ МАЂАРСКЕ.....	306
1.1. Организација обавештајно-безбедносног система	306
1.2. Информациони уред (Informacios Hivatal - IH).....	309
1.3. Уред за националну безбедност (Nemzetbiztonsági Hivatal - NBH)	309
1.4. Војни извиђачки уред (Katonai Felderítő Hivatal - KFH)	311
1.4. Уред војне безбедности (Katonai Biztonsági Hivatal - KBH).....	312
1.5. Стручна служба за националну безбедност (Nemzetbiztonsági Szak Szolgálat - NBSzSz).....	313
2. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ РУМУНИЈЕ.....	314
2.1. Организација обавештајно-безбедносног система	314
2.2. Спољна обавештајна служба (Serviciul de Informații Externe – SIE)	317
2.3. Румунска информативна служба (Serviciul Roman de Informații - SRI).....	319
2.4. Служба за обезбеђење и протокол (SPP).....	320
2.5. Самостална оперативна служба (SIO)	321
3. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ БУГАРСКЕ.....	321
3.1. Организација обавештајно-безбедносног система	321
3.2. Национална обавештајна служба.....	323
3.3. Обавештајно-безбедносни елементи Министарства унутрашњих послова	324
3.3.1. Национална служба безбедности (Национална служба "Сигурност")	324
3.3.2. Национална служба за борбу против организованог криминала (Национална служба "Борба с организираната преступност").....	325
3.3.3. Национална служба граничне полиције (Национална служба "Гранична полиција").....	325
3.3.4. Национална служба "Жандармерија" (Жандармерия).....	327
3.4. Обавештајно-безбедносни елементи Министарства одбране	327
3.4.1. Војна обавештајна служба	327
4. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ АЛБАНИЈЕ	328
4.1. Организација обавештајно-безбедносног система	328
4.2. Национална информативна служба (Sherbimi informativ kombëtar - SHIK).....	329
4.3. Обавештајна служба албанске армије	330

III НАЦИОНАЛНИ ОБАВЕШТАЈНО – БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМИ НАСТАЛИ ИЗ БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ.....	331
1. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	331
1.1. Цивилна контрола и надзор обавештајно-безбедносних установа	333
1.2. Обавештајно-безбедносне установе Министарства одбране.....	336
1.2.1. Војно безбедносна агенција (ВБА).....	337
1.2.2. Војнообавештајна агенција (ВОА).....	341
1.3. Обавештајно-безбедносне установе Министарства спољних послова.....	343
1.3.1. Служба за истраживање и документацију (СИД)	343
1.3.2. Служба безбедности	344
1.4. Безбедносно-информативна агенција Републике Србије (БИА).....	345
2. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ.....	348
2.1. Агенција за националну безбједност Републике Црне Горе (АНБ).....	348
3. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ СЛОВЕНИЈЕ.....	353
3.1. Савет за националну безбедност (Savet za nacionalno varnost – SNAV).....	355
3.2. Словеначка обавештајно-безбедносна агенција (Slovensko obveščevalno-varnostno agencijo – SOVA).....	356
3.3. Обавештајно - безбедносна служба Министарства одбране (Obveščevalno-varnostna služba – OVS).....	359
3.4. Служба за план и анализу Министарства спољних послова	360
4. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ	361
4.1. Вијеће за националну сигурност.....	368
4.2. Обавјештајна агенција Републике Хрватске (ОА)	369
4.3. Протубавјештајна агенција (РОА).....	370
4.4. Војна сигурносна агенција (VSA).....	371
4.5. Завод за информацијску сигурност и крипто-заштитну технологију	372
5. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	373
5.1. Државна агенција за истраге и заштиту БиХ (СИПА)	382
5.2. Обавјештајно-сигурносна агенција БиХ (ОСА)	384
6. ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СИСТЕМ БИВШЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ	386
6.1. Обавештајна агенција Македоније (Агенција за разузнавање Македонија)	388
6.2. Дирекција за безбедност и контраобавештајни рад	390
ОДАБРАНА ЛИТЕРАТУРА.....	391